

Saulkrastu novada bibliotēkas novadpētniecības koncepcija (2015-2020)

Līdztekus arhīviem un novadpētniecības muzejiem nozīmīga vieta šajā darbā ierādāma arī bibliotēkām. Tām izvirzīti lieli uzdevumi vēstures un kultūras pieminekļu apzināšanā, iespaiddarbu un citu dokumentu vākšanā, glabāšanā un popularizēšanā, nodrošināt tiem brīvu pieeju:

1. Bibliotēkas darbiniekiem jāzina savā novadā dzīvojošie ievērojamie cilvēki, novadpētnieki, novadpētniecības materiālu kolekcionāri, kā arī personas, kuru īpašumā ir bijušo iestāžu, organizāciju arhīvi.
2. Liela uzmanība veltāma sava novada kultūras vēstures dokumentu vākšanai. Bibliotēkai jāvāc un jāglabā literatūra par savu novadu.

Bibliotēkas novadpētniecības darba pamatā ir rūpīga literatūras komplektēšana un fonda izveide. Novadpētniecības literatūras fonds ietilpst bibliotēkas kopējā fondā un ir tikai neliela tā daļa, kurā jāsavāc visi izdevumi, kas sniedz ziņas par novadu. Tās var būt grāmatas, to daļas, paragrāfi vai atsevišķas lappuses. Saulkrastu bibliotēkā visi izdevumi, kuriem ir kāds sakars ar novadu, izdalīti atsevišķā plauktā vadītājas kabinetā. Katrā grāmatā ir norāde – kurā lappusē ir ziņas par Saulkrastiem vai ar tiem saistītu personību. Laikraksti un žurnāli, kuros publicēti raksti par novadu, tiek izmantoti novadpētniecības materiālu papildināšanai, ar publikāciju kopijām tiek papildinātas tematiskās mapes. Mapēs literatūra tiek kārtota apgriezti hronoloģiski, t.i. jaunākais materiāls sākumā.

Bibliotēkas darbs novadpētniecības materiālu vākšanā

Lai neviens materiāls par novadu nepaliktu ārpus novadpētniecības krājuma (datu bāzes), pēc visu iespiesto novadpētniecības avotu un periodisko izdevumu pārlūkošanas un atspoguļošanas jāvāc arī dažādi – npublicētie materiāli.

Sarunās ar lasītājiem – pilsētas ilggadējiem iedzīvotājiem utt. Precizēt un papildināt iegūtās ziņas.

Savāktie materiāli apkopojami mapēs, kā arī izmantojami, noformējot planšetes un stendus. Par katru materiālu vai eksponātu jābūt precīzām ziņām: kādus notikumus tas atspoguļo, no kādiem avotiem iegūts utt. Ja ir daudz materiālu, katram tematam veido atsevišķu mapi.

Kamēr materiālu vēl nav daudz, tos var apvienot vienā mapē, katram tematam izdalot atsevišķas lapas. Tā kā mapēs pārsvarā ievieto žurnālu un laikrakstu kopijas, jāatceras, ka pie katras kopijas jānorāda avota nosaukums, izdošanas gads un datums.

Nozīmīga ir novadpētniecības avotu grupa:

1. Atmiņu krājumi un atsevišķu personu atmiņas.
2. Novadpētniecības kartotēka. Tā atspoguļo dažādos izdevumos publicētos materiālus par pilsētu (novadu) novadpētniecības kartotēka no **1960.**gada – pavisam aprakstu: **4090** līdz **01.10.2007.** Tā ir arī bibliotēkas uzziņu aparāta sastāvdaļa.

Kartotēkā atspoguļojamie iespaiddarbi:

- 1) žurnālu un avīžu raksti,
- 2) grāmatas, grāmatu daļas, atsevišķi paragrāfi un nodaļas,
- 3) ilustrācijas, fotoattēli,
- 4) bibliogrāfiskie līdzekļi, to daļas.

Daļa šo materiālu ir papīra formātā un pieejami tematiskajās mapēs.

3. Tematiskās mapes. **Tematiskajās mapēs** tiek savākta informācija par novada kultūrvēsturiskajām vietām, tautas tradīcijām, par ekonomisko, kultūras un

izglītības dzīvi, kā arī par Saulkrastu novada cilvēkiem. Bibliotēkā ir pieejama mape „Dzeja par Saulkrastiem”. Visbagātākais materiāls ir vasarnīcu laikmeta atspoguļojums un ievērojamās personas, kas pastāvīgi dzīvojušas vai vasarās uzturējušās Saulkrastos. Šeit jāmin rakstnieki Reinis Kaudzīte, Vilis Lācis, dzejnieces Paulīna Bārda, Milda Losberga, Ilga Bērza, Austra Skujiņa, ģenerālis Jānis Balodis, mākslinieki Marianna Peilāne, Vladislavs Švēde, Lidija Auza, Eduards Slavietis, Eduards Kalniņš, Rita Valnere, Valdis Kalnroze, Lilita Postaža, arhitekta Marta Staņa, dziedātājs Ingus Pētersons, diriģents Andris Veismanis, komponisti Jāzeps Vītols, Alfrēds Kalniņš utt.

Saulkrastu bibliotēkas specifika ir padziļināts novadpētniecības darbs. Savāktie materiāli – fotogrāfijas, pastkartes, bukleti un atmiņu stāstījumi tiek apkopoti tematiskajās mapēs : Skolu vēsture - „Saulkrastu vidusskola” un „Zvejniekciema vidusskola”, “Saulkrastu vēsture”, “Baznīcu vēsture”, par slavenajiem saulkraštiešiem izveidotas apjomīgas mapes: MĀKSLINIEKI, MŪZIĶI, LITERĀTI u.c. Daļēji uzsākta to elektroniskā apstrāde.

Situācija Saulkrastu novadā

Saulkrastu teritorijas īpatnība ir tā, ka novads stiepjas gar Rīgas līci 17 km garumā un ir apvienojis piecus ciemus. Šo ciemu veidošanās vēsture ir dažāda.

Novadpētniecības materiālu vākšana, apkopošana, uzziņu aparāta izveide ir tikai viena novadpētniecības darba daļa, bet otra, ne mazāk nozīmīga, ir šo materiālu popularizēšana un aktīva izmantošana.

Tā pakāpeniski, krājot un sistematizējot novadpētniecības materiālus, veidojas pārskats par novada pagātni, tagadni un nākotni. Informāciju par Saulkrastu novadu apkopo un to var iegūt:

1. Saulkrastu novada bibliotēka, Raiņa iela 7,
2. "Saulkrastu kultūras un sporta centrs", pašvaldības aģentūra, Zvejniekciems, Atpūtas 1b, Saulkrastu pagasts,
3. Reiņa Kaudzītes vasaras namiņš, muzejs, Skolas iela 19,
4. Privātais „Saulkrastu Velosipēdu muzejs”, Rīgas iela 44A,
5. Saulkrastu TIC (tūrisma informācijas centrs), Ainažu iela 13B.

Informācijas pieejamība

Uzziņu sniegšanai tiek izmantotas Saulkrastu novada bibliotēkas fondā esošas grāmatas, preses izdevumi, kā arī interneta resursi. Tiek izmantotas novadpētniecības tematiskās mapes. Mapju saturu papildina izkopējot publikācijas no preses materiāliem vai papildinot ar izdrukām no interneta vietnēm. Tomēr darbs pie tematiskām mapēm jāturpina, mapju saturu nepieciešams pārskatīt, pārkārtot un sistematizēt.

Prioritāte

Lai kvalitatīvāk veiktu novadpētniecības uzziņas, nepieciešams nopietns darbs pie novadpētniecības elektroniskās datu bāzes papildināšanas un kvalitātes uzlabošanas.

Nepieciešama ir datu atspoguļošana elektroniskā formātā, lai tā kļūtu par bibliotēkas darbam nozīmīgu datubāzi ir svarīgi BIS „Alise” kursu apmeklēšana bibliogrāfiskā apraksta veidošanā.

Tad jāatsāk darbs NP datubāzē.

Uzdevumi

1. 2015.gada 20.martā „Saulkrastu kultūras un sporta centrā” notiks Saulkrastu vēstures novadpētniecības konference.
2. Novadpētnieku sadarbība Saulkrastu vēstures izpētes darbā. Novada novadpētniecības koncepcijas izveide.
3. Novadpētniecības mapju pārskatīšana un to numerācijas izveide.
4. Kursu apmeklēšana bibliogrāfiskā apraksta veidošanā datubāzē BIS „Alise”.
5. Jāuzsāk darbs NP datubāzē.

Datu resursu attīstība

Visa veida resursu atspoguļošanu / ietveršanu nacionālajā bibliogrāfijā, nacionālajā kopkatalogā, digitālās bibliotēkas metadatos ietekmē būtiskās izmaiņas pašos resursos un informācijas vidē, kas radījušas arī bibliotēkas lietotāju augstākas prasības metadatiem. Laikā, kad autori kļūst par izdevējiem, klienti par informācijas veidotājiem sociālajos tīklos, bibliotēka var konkurēt ar precizitāti, operativitāti, kvalitāti un draudzīgumu vienlaicīgi. Datu veidošana ir nepārtraukts process, to formai un arī saturam vienmēr jāatbilst starptautiski atzītiem standartiem. Šobrīd pasaulē notiek aktīva pāreja uz jaunākās paaudzes bibliogrāfisko standartu un semantiskā tīmekļa tehnoloģiju izmantošanu. Lai nodrošinātu ilgtspēju, ir jānodrošina šo standartu ieviešana bibliotēkā, bibliogrāfisko datu konvertēšana uz jaunajiem formātiem un jānodrošina to savietojamība.

Bibliotēka un autortiesības

Ar autortiesībām aizsargājamo darbu apriti bibliotēkās regulē Autortiesību likums, kurā ir noteikti izņēmumi, kas attiecas uz bibliotēkām. Likumā ir noteikts, ka autortiesības nav uzskatāmas par pārkāptām, ja publicēts darbs tiek izmantots publiskam patapinājumam, nevaicājot autora piekrišanu, taču samaksājot viņam taisnīgu atlīdzību. Šī brīža normatīvais regulējums nav viennozīmīgi interpretējams attiecībā uz elektroniskajiem (t.sk. digitalizētajiem) bibliotēkas krājumiem, tāpēc ir nepieciešams papildināt šo regulējumu.

Problēmas

1. Pieaugoša interese par bibliotēku materiāliem jaunā un mobilam dzīves veidam piemērotā formā.
2. Bibliotēkas veidotajiem resursiem nav pietiekami nodrošināta sociāli interaktīvās komunikācijas iespējas.

Rīcības virzieni

1. Bibliotēkas tradicionālo un elektronisko krājumu mērķtiecīga, koordinēta, kvalitatīva un ilgtspējīga attīstība.
2. Novada vienotas novadpētniecības koncepcijas izveide un funkciju nodrošināšana pilnā apjomā.

3. Nacionālā kultūras mantojuma digitalizācijas politikas izstrāde un ieviešana, atmiņas institūciju krājumu digitalizācija. Nacionālo digitālo publikāciju pilnvērtīga vākšana, saglabāšana un pieejamības nodrošināšana.
4. Novadpētniecības datu bāzes pilnveidošana.
5. Sociāli interaktīvās komunikācijas iespējas nodrošināšana bibliotēkas informācijas resursos.